

مالیات سبز

مرضیه پورساعدی^۱

چکیده

مالیات ها علاوه بر وظیفه تأمین مالی دولت از جنبه های دیگری نیز دارای اهمیت می باشند. زیرا مالیات ها یکی از ابزارهای اقتصادی دولت، جهت دخالت در بازار در مواقع لزوم و وسیله ای برای تأمین مالی دولت، جهت نیل به دیگر اهداف مورد توجه جوامع بشری می باشند. به طور کلی همه ی دولت ها با هر ساختار سیاسی دارای سه هدف اصلی هستند: ثبات اقتصادی، توزیع عادلانه درآمد و تخصیص بهینه منابع. مالیات ها از یکسو با توجه به اصابت مالیاتی بر شرایط توزیعی جامعه تأثیرگذار هستند و از سوی دیگر، با جا به جایی منابع از بازاری به بازار دیگر آثار تخصیصی به همراه دارند. از این رو، متخصصان اقتصاد همواره در پی شناسایی پایه هایی از مالیات هستند که کمترین عدم کارایی را به جامعه تحمیل کند. در میان انواع مالیات ها، تنها پایه مالیاتی که چنین ویژگی دارد مالیات های زیست محیطی است. این پایه مالیاتی که بر انواع آلودگی های محیط زیستی اعمال می شود نه تنها کارایی را خدشه دار نمی کند، بلکه به دلیل کاهش هزینه های ناشی از آلودگی فایده اجتماعی را نیز افزایش می دهد و به این نوع مالیات اصطلاحاً مالیات سبز نامیده می شود.

از این رو هدف مقاله ی حاضر مروری بر مفاهیم مالیات سبز، معایب و مزایای آن و بررسی جنبه های مختلف این نوع از مالیات ها می باشد.

واژگان کلیدی: تخصیص منابع - جامعه - زیست محیطی - پایه مالیاتی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱آموزشکده فنی و حرفه ای سما، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اهواز، اهواز، ایران

مقدمه :

هدف سیستم اقتصادی در هر جامعه ای دستیابی به حداکثر رفاه اجتماعی است و در نظام مالیاتی هر جامعه ، ترکیب منابع و سهم نسبی هر یک از انواع درآمد های مالیاتی یکی از مهم ترین موضوعات و مباحث مورد توجه سیاست گذاران و مجریان به شمار می رود ، به طوری که می توان گفت چگونگی شکل گیری این ترکیب و سهم نسبی هر یک از انواع درآمد های مالیاتی عموماً نشانگر تمایلات و گرایش های عمده ی سیاست گذاران به ترجیحات اقتصادی - اجتماعی می باشد . گسترش پایه های مالیاتی بهترین گزینه برای افزایش درآمد های مالیاتی به ویژه از طریق مالیات زیست محیطی است . در واقع ، استفاده از مالیات های زیست محیطی روشی نوین برای تخصیص بهینه ی منابع در راستای افزایش رفاه اجتماعی است (اسکویی و ناهیدی ، ۱۳۸۶) این پایه ی مالیاتی که برای انواع آلودگی های محیط زیستی اعمال می شود نه تنها کارایی را خدشه دار نمی کند بلکه به دلیل کاهش هزینه های ناشی از آلودگی فایده ی اجتماعی را نیز افزایش می دهد و به این نوع مالیات ، اصطلاحاً مالیات سبز می گویند .

مالیات سبز بر پایه ی هزینه اعمال می شود ، از این رو گستردگی بسیاری داشته و در آمد مناسبی را برای دولت به همراه دارد . به همین جهت می تواند جانشین سایر پایه های مالیاتی شود . این نکته از یک سو اثر اختلال زایی مالیات های دیگر را کاهش داده و از سوی دیگر برای جامعه به دلیل کاهش آلودگی فواید بسیاری دارد (سید نژاد فهیم و اقدامی ، ۱۳۹۰) یک ایده ی اساسی برای مالیات سبز این است که تولید فقط باید با منفعت زیست محیطی همراه باشد. افزون بر این باید باعث بهبود کارایی و اشتغال شود که در اصطلاح این تأثیر را "سود مضاعف" می نامند . در نتیجه دریافت این نوع مالیات از کارخانجات و کسانی که باعث آلودگی محیط زیست می شوند علاوه بر اینکه باعث کاهش آلودگی محیط زیست می شود ، می تواند بعنوان یک منبع درآمدی برای دولت در این زمینه به حساب آید، از طرفی جمع آوری این نوع مالیات باعث کاهش هزینه های زیست محیطی و ثبات اقتصادی نیز می گردد (پژویان و امین رشتی ، ۱۳۸۶).

مالیات سبز را می توان از دو جنبه بررسی کرد: اول اینکه مالیات سبز را می توان "دادن امتیاز به شهروندان در جهت حفظ محیط زیست و مشارکت در نگهداری آن" تعریف نمود، به بیان دیگر، شهرداری در بخشهای مختلفی که با شهروندان ارتباط نزدیک دارد مانند بخش رفت و روب و جمع آوری زباله و فضای سبز، با دادن امتیازاتی هم چون کاهش مالیات و امتیازات تشویقی، شهروندان را در جهت فعالیتهای شهری به نحو بهتر و هم چنین ارتقای شاخص های شهری و زیست محیطی ترغیب می کند. در این مورد با توجه به اینکه سیاست های اجرایی، نوعی سیاست های تشویقی است و نیازی به اخذ مالیات نیست، بنابراین اجرایی شدن آن تنها منوط به موافقت شهرداری است.

در دیدگاه دوم، مالیات سبز را می توان "قرار دادن مالیات بر فعالیت ها و کالاهایی که باعث ایجاد عوارض بر مردم و شهروندان و هم چنین تخریب محیط زیست" می گردد ، تعریف نمود. در

این دیدگاه، تأکید اصلی بر اخذ عوارض و مالیات از فعالیت هایی همچون فعالیت کارخانجات و کارگاه ها و هم چنین کالاهای تولیدی می باشد که به نوعی بر محیط زیست و اکوسیستم ها (که ممکن است انسان نیز در آن دخیل باشد) تأثیر مخرب و منفی دارد. در این دیدگاه، با توجه به اینکه سیاست های اجرایی در جهت گرفتن عوارض و مالیات از شهروندان و یا صاحبان مشاغل مختلف می باشد، لذا لازم است که از جوانب مختلف مورد بررسی قرارگیرد (رضایی، ۱۳۸۸).

تاریخچه حسابداری محیط زیست

از اواسط دهه ۷۰ میلادی شرکتهای صنعتی با مفهوم گزارشگری بدهیهای محیط زیستی روبه رو شدند. شرکت های یاد شده نخست تمایلی به افشای زیانهای وارد به محیط زیست در صورت های مالی خود نداشتند اما بر اثر مرور زمان و افزایش میزان خسارت ها شرکتهای ناگزیر به رعایت این مسائل شدند. در سال ۱۹۷۵ هیئت تدوین استانداردهای حسابداری نشریه شماره ۵ را تحت عنوان حسابداری رویداد های احتمالی جهت کمک به شناسایی این وضعیت منتشر کرد که می بایست خسارتهای احتمالی به محیط زیست (در صورت محتمل بودن وقوع و قابل برآورد بودن مبلغ زیان) در صورتهای مالی گزارش شود. بدهیهای جبران خسارتهای وارد به محیط زیست به عنوان زیان احتمالی شناخته می شد اما به دلیل مشکلات آینده که در برآورد میزان این زیانها وجود داشت شرکتهای و صنایع مختلف رویه های متفاوتی را جهت برآورد این زیانها به کار می برند به طوری که هیچ شرکتی به درستی از رهنمود مزبور پیروی نمی کرد. بنابراین نیاز به اصلاح و تدوین رهنمود جدید احساس می شد. در سال ۱۹۷۶ تفسیر شماره ۱۴ توسط هیئت تدوین استانداردهای حسابداری تحت عنوان برآورد مبلغ یک زیان منتشر شد ولی هیچ گونه اظهار نظری در مورد به تاخیر انداختن ثبت هزینه های محیط زیستی نکرد. خسارتهای ضایعات به منابع منجر به افزایش تقاضای جامعه جهت برقراری قانون در این مورد شد. کنگره آمریکا در پاسخ به این موضوع قانون حفاظت و بازیافت منابع محیط زیست را در سال ۱۹۷۶ میلادی به تصویب رساند اما این قانون نیز نتوانست کاری از پیش ببرد. بنابراین دومین قانون فدرال تحت عنوان قانون جامع مسئولیت غرامت و بدهی محیط زیست در سال ۱۹۸۰ میلادی تصویب شد براساس این قانون ۱٫۶ میلیارد دلار وجوه سپرده برای هزینه های پاک سازی مکانهایی که به محیط زیست خسارت وارد می کنند اختصاص داده شد. مکانهای ایجاد خسارت توسط سازمان حفاظت محیط زیست ایالات متحد تجزیه و تحلیل و بررسی می شدند. در سال ۱۹۹۰ میلادی هیئت تدوین استانداردهای حسابداری نشریه شماره ۹۰-۸ تحت عنوان

سرمایه ای کردن هزینه های آلودگی محیط زیست را منتشر کرد. هیئت به این نتیجه رسید که مخارج بدهیها محیط زیست باید بر اساس طرحی مشخص جهت کاهش آلودگی تعیین شود.

اهداف مالیات سبز

- ۱- ایجاد انگیزه برای تولید کنندگان آلودگی: تا با صرف هزینه های مقطعی مرتبط با کاهش میزان آلودگی در فرایند تولید (خرید دستگاه های با تکنولوژی بالاتر) و در کوتاه مدت، هزینه های اجتماعی ناشی از ایجاد آلودگی در محیط را تقلیل دهند
- ۲- تغییر نگرش و رفتار افراد جامعه در راستای به کار گیری تکنولوژی های دوستدار محیط زیست، ترویج الگوی مصرف صحیح، پرهیز از مصرف کالا های آلاینده محیط زیست و حیات تولیدی پاک
- ۳- حفظ و ارتقای کیفیت محیط زیست
- ۴- کنترل ورود و انتشار آلاینده ها در محیط زیست و کاهش تبعات آتی آن
- ۵- تولید درآمد و منبعی جهت جبران خسارت وارده بر محیط زیست و یا کنترل آن ها

مزایای مالیات سبز

- ۱- مالیات پیگویی موجب انتقال هزینه های زیست محیطی بر روی قیمت کالاها و خدمات یا فعالیت های آلودگی را می شود. به عبارت دیگر استفاده از این نوع مالیات گامی در جهت داخلی نمودن هزینه های خارجی محیط زیست به شمار می آید.
- ۲- این مالیات برای تولید کنندگان و مصرف کنندگان انگیزه ایجاد می نماید تا به سوی فعالیت های اقتصادی با آلودگی کمتر حرکت نمایند و در نهایت میزان کل انتشار آلودگی کاهش می یابد.
- ۳- از آنجایی که این مالیات به صورت هزینه بر واحد های اقتصادی تحمیل می شود واحدهای اقتصادی به منظور حفظ کارایی تولید، سعی در کاهش هزینه ها و در نتیجه کاهش آلودگی محیط زیست خواهند داشت.
- ۴- این مالیات می تواند به عنوان یک مشوق ابداع و نوآوری برای واحدهای اقتصادی عمل نماید. این واحدها برای کاهش بار مالیاتی روش های جدید تولید، حمل و نقل و استفاده از انرژی و مصرف آن را به کار خواهند گرفت. این موضوع هم از نظر توسعه پایدار و هم از نظر رقابت پذیری بین المللی اثرات مفیدی را ایجاد خواهد نمود.
- ۵- مالیات محیط زیست از طریق داخلی کردن "هزینه های خارجی" کارایی را دوباره به مکانیزم بازار باز می گرداند. از طرف دیگر با جایگزینی این مالیات به جای مالیات های دیگر (از آثار درآمدی برای دولت)، آثار تخریبی و اختلال زایی سیستم مالیاتی کاهش یافته و به عبارتی کارایی افزایش می یابد.
- ۶- این مالیات موجب ایجاد درآمد برای اهداف مختلف می گردد، مقداری می تواند برای بهبود محیط زیست مورد استفاده قرار گیرد و مقداری نیز برای کاهش مالیات بر کار به منظور افزایش اشتغال یا بهبود آثار نامطلوب درآمدی هزینه گردد.

۲- این مالیات می تواند گامی در جهت هماهنگ سازی سیاستهای مالیاتی با فرایند توسعه پایدار به شمار آید (پورغفار، ۱۳۹۳).

معایب مالیات سبز

- ۱- تأثیر نامطلوب بر واحدهای اقتصادی که به شدت به انرژی وابسته اند خواهد داشت. مالیات سبز از طریق افزایش هزینه، سطح کارایی واحدهای اقتصادی را کاهش می دهد.
- ۲- رقابت بین المللی واحدهای اقتصادی مشمول این مالیات به مخاطره میافتد. این واحدها به دلیل افزایش هزینه نهایی در موقعیت رقابتی ضعیف قرار می گیرند.
- ۳- انتقال صنایع و واحدهای اقتصادی به کشورهایی که مالیات کمتری بر انرژی وضع می نمایند. به عبارت دیگر، در برخی موارد مالیات محیط زیست تأثیر نامطلوب فرار سرمایه را در پی خواهد داشت.
- ۴- تأثیرات نامطلوب بر توزیع درآمد در جامعه ایجاد می کند. مالیات محیط زیست از طریق افزایش قیمت و کاهش مقدار تولید کالاها و خدمات، اقشار کم درآمد را تحت فشار قرار می دهد.

انواع مالیات ها در زمینه ی زیست محیطی

مالیات سبز (زیست محیطی) یکی از پایه های مهم مالیاتی است. این مالیات به عنوان یک ابزار سیاست مالی، آثار تخصیصی در پی دارد. به طور کلی مالیات های سبز به ۲ گروه تقسیم می شوند:

- ۱- مالیات های مستقیم
 - ۲- مالیات های غیر مستقیم (پورغفار دستجردی، ۱۳۹۳)
- طبق یک طبقه بندی دیگر، مالیات های محیط زیستی وضع شده، در سراسر دنیا به سه گروه زیر تقسیم بندی می شوند:

- گروه اول: مالیات مستقیم بر واحد انتشار آلاینده ها
- گروه دوم: مالیات بر نهاد های تولیدی و یا کالاهای مصرفی که استفاده از آن ها به محیط زیست آسیب می رساند که اصطلاحاً به این گونه مالیات ها، مالیات های غیر مستقیم محیط زیستی گویند.
- گروه سوم: قوانین و مقررات مالی محیط زیستی

۱- مالیات مستقیم زیست محیطی (مالیات پیگو):

پیگو دانشمند انگلیسی در سال ۱۹۲۰ نظریه ای را ارائه کرده که براساس آن منبع آلوده کننده می بایست براساس مقدار نهایی خسارتی که به محیط زیست وارد می کند مالیات بپردازد. مالیات بر آلودگی نفع شخصی آلوده کننده را تحت تاثیر قرار می دهد، بدیهی است که حفظ منافع شخصی آلوده کننده را وادار می سازد تا راه هایی برای کاهش پرداخت های مالیاتی خود بیابد. از این رو، بنگاه های آلوده کننده به منظور کاهش میزان مالیات، مقدار تولید خود را کاهش داده که این منجر به کاهش هزینه های اجتماعی ناشی از آلودگی می شود. مزایای مالیات بر انتشار آلاینده ها به شرح زیر می باشند:

الف - از آن هایی که این مالیات به صورت هزینه های بر واحد های اقتصادی تحمیل می شود واحد های اقتصادی به منظور حفظ کارایی تولید سعی در کاهش هزینه ها و در نتیجه کاهش آلودگی محیط زیست خواهند داشت.

ب- این مالیات می تواند به عنوان یک مشوق ابداع و نوآوری برای واحد های اقتصادی عمل کند. این واحد ها برای کاهش بار مالیاتی روش های جدید تولید، حمل و نقل و استفاده از انرژی و مصرف آن را به کار خواهند گرفت. این موضوع هم از لحاظ توسعه ی پایدار و هم از لحاظ رقابت پذیری بین المللی آثار مفیدی را ایجاد خواهد کرد.

پ - این مالیات می تواند گاهی در جهت هماهنگ سازی سیاست های مالیاتی با فرایند توسعه ی پایدار به شمار آید.

ت- مالیات محیط زیست از طریق داخلی کردن هزینه های خارجی، کارایی را مجدداً به مکانیزم بازار بر می گرداند. از سوی دیگر، جایگزینی این مالیات به جای مالیات های دیگر آثار تخریبی و اختلال زایی سیستم مالیاتی کاهش یافته و به عبارتی کارایی افزایش می یابد (سید نژاد فهیم و اقدامی، ۱۳۹۰)

۲- مالیات غیرمستقیم زیست محیطی

نوع دیگری از مالیات های زیست محیطی است که به جای اخذ مالیات مستقیم بر حسب هر واحد آلودگی، مالیات را بر نهاده های تولیدی و یا کالاهای مصرفی که استفاده از آنها به نوعی با آسیب زیست محیطی در ارتباط است وضع می کنند. مزیت آن، انتقال پایه مالیات بر مصرف و هزینه است. این نوع مالیات به دلیل توجه به مصرف از طریق کاهش تولید، شرایط نگهداری و بهبود تکنولوژی موجب کنترل بیشتر آلاینده ها با هزینه بیشتری نسبت به مالیات پیگویی می شود. مالیات های غیرمستقیم با وجود کارایی کمتر نسبت به انواع قبلی بیشتر مورد استقبال قرار گرفته اند. آنها نسبت به مالیات های پیگویی هزینه های بیشتری را بر اجتماع وارد می سازند و کارخانه های صنعتی را مجبور می کنند تا اصلاحاتی را در تمام ابعاد مختلف انجام دهند به گونه ای که میزان انتشار آلودگی با حداقل هزینه کاهش یابد. این نوع مالیات همانند مالیات پیگو بجای استفاده از سیاست های کنترلی و دستوری متکی بر سیستم قیمتی

است. از مقایسه آن با مالیات مستقیم دو نتیجه بدست می آید. یکی اینکه مالیات غیر مستقیم نسبت به مالیات پیگو هزینه بیشتری را تحمیل می کنند و دیگری اینکه در مواردی حتی ممکن است عدم جلوگیری از تخریب محیط زیست بهتر از بکارگیری مالیات غیرمستقیم برای کاهش آلودگی در سطح کارآمد اجتماعی باشد زیرا ممکن است هزینه بخش خصوصی برای کاهش آلودگی بیشتر از منافع اجتماعی حاصل باشد. این مالیات به طرق مختلف در کشورهای جهان مورد استفاده قرار می گیرد. مالیات بر انرژی، عوارض کودهای شیمیایی، مالیات بر کربن، مالیات سوخت های فسیلی از روش های مختلف وضع مالیات غیرمستقیم زیست محیطی می باشد. مالیات های غیرمستقیم زیست محیطی این مزیت را دارد که اغلب وضع مالیات بر کالاهای آلاینده محیط زیست نسبت به وضع مالیات بر خود آلاینده ها که به واسطه راه حل وضع مالیات پیگو ضروری می باشد آسان تر است.

قابلیت کاربرد مالیات سبز در بخش های مختلف

مالیات های سبز نسبت به انواع فرآیندهای آلوده کننده محیط زیست وضع می شود. مهم ترین آن ها با توجه به میزان آلاینده و اهمیت اقتصادی هر بخش به شرح زیر است:

• مالیات سبز در بخش کشاورزی

به موجب قانون مالیاتهای مستقیم ماده (۸۱) "درآمد حاصل از کلیه فعالیتهای کشاورزی، دامداری، پرورش ماهی و زنبور عسل و پرورش طیور، صیادی و ماهیگیری، نوغان داری، احیای مراتع و جنگل ها، باغات، اشجار از هر قبیل و نخیلات، از پرداخت مالیات معاف است" و حمایت از این بخش جزء سیاستهای کلان توسعه کشور محسوب می شود، اما برقراری مالیات بر نوع فعالیت هایی که موجب تخریب محیط زیست می شود، امکان پذیر است.

• مالیات بر میزان مصرف کود و سم در واحد زمین

استفاده بی رویه از نهاده های کشاورزی کود و سم، موجب آلودگی آب و خاک و هوا و تأثیر بر رویش و حیات سایر گیاهان و جانوران مفید و نابودی گونه های کمیاب گیاهی و جانوری می شود.

• مالیات بر آب مصرف شده در واحد زمین

هر چند آب یکی از منابع تجدیدپذیر محسوب می شود، اما منابع آب شیرین و پاک بسیار محدود و دارای پراکندگی نامتعادلی است. به طوری که بسیار از مناطق کشور از منابع کافی آن برخوردار نیستند. استفاده بیش از حد از آب به خصوص برداشت غیرعلمی و خارج از توان جایگزینی به ویژه از سفره های زیرزمینی، موجب پایین رفتن سطح آب در اکثر سفره های زیرزمینی کشور می شود، به طوری که در دشت های کشور وضع خطرناک اعلام شده است. تغییر در میزان املاح و شوری و تغییر PH آب از مهم ترین عوارض آن است. اکنون حیات اجتماعی و اقتصادی بسیاری از دشت های کشاورزی به دلیل بحران آب به مخاطره افتاده است.

• مالیات بر تغییر زیست بوم منطقه

تبدیل عرصه های جنگلی و مراتع باغات و کشتزارها و تغییر نوع گیاهان و ورود گیاهان غیربومی باعث نابودی گونه های کمیاب جانوری و گیاهان، افزایش فرسایش خاک، رانش زمین و تغییر ناهمواری های منطقه می شود. با اعمال مالیات بر فعالیت هایی با چنین نتایج زیانبار می توان تغییرات رفتاری نامطلوب را تضعیف نمود.

فرضیه مزیت دوسویه:

مالیات های زیست محیطی از آنجا که موجب می شوند محیط زیست دیگر یک کالای رایگان نبوده و آلوده نمودن آن برای آلوده کننده و نفع برنده از این آلودگی (با مصرف یا فروش کالایی که تولید آن با آلاینده همراه است) هزینه داشته باشد، تا حد زیادی به کنترل آلودگی کمک می نماید. اما از آنجا که مالیات ها و خصوصاً مالیات هایی که متوجه نیروی کار و کارفرمایان می شود اثرات جدی را بر توزیع رفاه در جامعه و حرکت اقتصاد به سمت بهینه پارتو و کارایی هرچه بیشتر داشت، اقتصاددانان را به فکر انداخت که تا حد امکان از مالیات های زائد کاسته یا آنها را حذف نمایند. این امر در پی ایده تولاک به ناگاه اهمیتی دوچندان یافت و موجب شد که مطالعات بسیاری از سرتاسر جهان روی آن متمرکز گردد. به اعتقاد وی از آنجا که توسعه پایدار جوامع ارتباط تنگاتنگی با محیط زیست و چگونگی برخورد دولت ها در قبال آن دارد، می توان بخشی از مالیات های تخریبی اقتصادی را که موجب کاهش کارایی بازار و فعالین اقتصادی می شوند کاسته و در عوض برای جبران کاهش درآمدهای حاصله برای دولت ها، مالیات های زیست محیطی را افزایش داد. این کار علاوه بر این که فعالین اقتصادی را به انجام تلاشهای زیست محیطی در فعالیت های خود- به منظور کاهش آلاینده های تولیدات خود- ترغیب می کنند، موجب روان تر شدن فضای کسب و کار- به علت کاهش مالیات های غیر ضروری و مخرب برای آنها می گردد. از منظری دیگر میتوان مزیت دوسویه را دسته بندی کرد. مزیت اولیه را مزیت پیگویی و دوم را مزیت رمزی می نامند:

- منظور از مزیت اولیه همان منافع خالص در شرایط کاهش هزینه های ناشی از آثار خارجی می باشد. از آنجا که پیگو در الگوی مالیاتی خود تنها به آثار خارجی و راه های مرتفع نمودن آثار آن توجه داشت اصطلاحاً به منافع حاصل شده در این بخش منافع پیگویی گفته می شود.

- منظور از مزیت ثانویه، اشاره به کارایی سیستم مالیاتی پس از کاهش مالیات های تخریبی دارد

ریشه این تحلیل به الگو سازی رمزی برمی گردد. در الگوی رمزی برای تعیین نرخ بهینه مالیات به مساله آثار خارجی توجه نشده است. هدف تعیین نسبت بهینه مالیاتی است که کمترین اثر انحراف مالیاتی را داشته باشد. لذا به مزیت ثانویه، مزیت رمزی نیز گفته می شود.

مجادلات بسیاری در مقالات پژوهشی و پروژه های تحقیقاتی گوناگون قرار گرفته است. عده ای هم چون فولرتون³ و متکاف⁴ در پژوهشی که برای سمپوزین ثوری بهینگی ثانویه¹ انجام دادند، عنوان نمودند که این فرضیه را نباید در حالت کلی پذیرفت، چرا که اثر درآمدی و نقشی که می تواند در ایجاد این دوسویه بودن ایفا کند در این فرضیه نادیده گرفته شده است. باسلو و گروه همکارانش⁹ نیز در پژوهشی دیگر که در سمپوزین "محیط زیست، انرژی و اقتصاد: یک توسعه مناسب" ارائه گردید نشان دادند که لازمه پذیرش فرضیه مزیت دوسویه حرکت اقتصاد، خصوصاً اقتصاد نیروی کار به سمت عدم تکامل و شکست بازار است. آنها معتقدند که در صورت انجام چنین سیاستی توسط دولت (یعنی این که بخواهد مالیات زیست محیطی را افزایش داده و در عوض سایر مالیات ها مخرب را کاهش دهد) نوعی رانت خصوصاً در بازار نیروی کار ایجاد می گردد که سمت و سوی بازار عوامل تولید را به سوی ناکاملی پیش می برد و لذا در بلندمدت از کارایی اقتصاد در جامعه خواهد کاست (گلدانی و آماده، ۱۳۹۲).

نتیجه گیری :

مالیات های سبز یا زیست محیطی به عنوان یکی از محور های توسعه پایدار در کشور ها، از جمله سیاست های موثر در کنترل عوامل مخرب زیست محیطی با استفاده از ابزار های اقتصادی می باشد. در این بین سیاست های مالیاتی مهم ترین ابزار اقتصادی برای اجرای سیاست های زیست محیطی در هر کشور به شمار می روند. توسعه و محیط زیست مفاهیم جداگانه ای نیستند و نمی توان به نحو موفقیت آمیزی به یکی از آن ها بدون مراجعه به دیگری پرداخت. محیط زیست منبعی برای توسعه است و کیفیت آن یک معیار مهم و حفظ آن با توسعه ارتباط دایمی دارد. به بیان دیگر توسعه موفقیت آمیز مستلزم سیاست هایی است که ملاحظات زیست محیطی را در برگیرد. یکی از عوامل عمده ایجاد آلودگی محیط زیست در ایران می تواند ناشی از فقدان مالیات های سبز باشد و این مالیات ها با تغییر نسبی قیمت ها بر

فرایند تخریب محیط زیست تاثیر می گذارند. همچنین مالیات سبز می تواند در نظام مالیاتی به عنوان یک پایه ی موثر مالیاتی در اختیار دولت قرار گیرد.

در ایران نیز سازمان امور مالیاتی کشور با توجه به اهمیت این نوع از مالیات و ایجاد بستر مناسب برای آن ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده را اجرایی کرده است که در این بند در خصوص واحدهای تولیدی آلاینده محیط زیست که استانداردها و ضوابط حفاظت از محیط زیست را رعایت نمی نمایند، قید شده است که طبق تشخیص و اعلام سازمان حفاظت محیط زیست و همچنین پالایشگاههای نفت و واحدهای پتروشیمی، علاوه بر مالیات و عوارض متعلق موضوع این قانون، مشمول پرداخت یک درصد از قیمت فروش به عنوان عوارض آلاینده می باشند.

دست اندرکاران نظام مالیاتی همواره در تلاش هستند پایه هایی از مالیات را شناسایی کنند که کمترین عدم کارایی را به جامعه تحمیل کنند و همچنین رفاه اجتماعی را در خود داشته باشد. بین انواع مالیات ها یکی از پایه مالیاتی که چنین ویژگی دارد مالیاتهای محیط زیستی است. این پایه مالیاتی که بر انواع آلودگی های محیط زیستی اعمال می شود نه تنها کارایی را خدشه دار نمی کند بلکه به دلیل کاهش هزینه های ناشی از آلودگی فایده اجتماعی را نیز افزایش می دهد و به کاهش آلودگی در شهرهای صنعتی و کلان شهرها منجر می شود.

منابع:

- امامی میبدی، علی (۱۳۹۲). جزوه درسی درس اقتصاد محیط زیست، دانشگاه علامه طباطبایی
- پایتختی اسکویی، سید علی و محمد رضا ناهیدی. (۱۳۸۹). مالیات های زیست محیطی (مالیات های سبز) مبانی نظری، تجربه ها
- پژوهان جمشید؛ درویشی، بهیگی تاش (۱۳۹۰). بررسی فرضیه منابع مضاعف (DD) و مقایسه نرخ مالیاتی بهینه دوم با نرخ بهینه اول (نرخ پیگویی) پژوهش کلاسی در دانشگاه علامه طباطبایی.
- پور غفار دستجردی، جواد. (۱۳۹۳). مالیات سبز (مالیات های زیست محیطی). مجله اقتصادی، شماره های ۱ و ۲ فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۳، صفحات ۱۴۸-۱۳۵.
- رحیم زاده، محمدی، فضل الله (۱۳۸۹). رفرم مالیات زیست محیطی و تأثیر آن بر رفتار زیست محیطی و اقتصادی (در کشورهای جهان). علوم رفتاری ۱۴-۴۲
- سید نژاد فهیم، سید رضا و اقدامی، اسماعیل (۱۳۹۰). مجله اقتصادی، ماهنامه ی بررسی مسائل و سیاست های اقتصادی، شماره ی ۳ و ۴، خرداد و تیر ۱۳۹۰، صفحات ۱۰۰-۹۱
- پژوهان، جمشید و امین رشتی، نارسیس. (۱۳۹۳). مالیات های سبز با تاکید بر مصرف بنزین، ویژه نامه اقتصادی، صص ۴۴-۱۵.

-
- سید نژاد فهیم، سید رضا و اقدامی، اسماعیل. (۱۳۹۰). مالیات سبز در مسیز توسعه پایدار، مجله اقتصادی بررسی مسائل و سیاست های اقتصادی، شماره های ۳ و ۴، خرداد و تیر ۱۳۹۰، صفحات ۱۰۰-۹۱.
- مقیمی، مریم. (۱۳۸۹). بررسی تاثیر اخذ مالیات سبز بر ارتقای شاخص های زیست محیطی و رفاهی (مطالعه موردی: مشهد)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- حیدری، مهدی؛ یعقوب نژاد، ی؛ هلالی، ر؛ عباسپور، م. (۱۳۹۴). ارایه مدلی جهت تعیین نرخ بهینه مالیات های زیست محیطی (با تاکید بر اثر تخصیص مجدد در صنعت برق ایران)، پژوهشنامه مالیات، شماره بیست و ششم، صص ۸۵-۶۵.
- گلدانی، مهدی و آماده، حمید. (۱۳). فرضیه مزیت دو سویه در مالیات های سبز.

Bosello, F., Carraro, C., & Galeotti, M. (1998). *The Double Dividend Issue: Modeling Strategies and Empirical Findings*. Environment, Energy, Economy. A Sustainable. Rome.

Fullerton, D., & Metcalf, G. (1997). *Environmental Taxes and the Double-Dividend Hypothesis: Did You Really Expect Something for Nothing?* Symposium on Second-Best Theory. Chicago.

Goulder, H. L. (1995). *Environmental taxation and the double dividend: A reader's guide*. International Tax and Public Finance, 157-183.

Harrington, W., & Portney, P. (1987). *Valuing the Benefits of Health and Safety Regulation*. Journal of Urban Economics, 101-112.

Morris, G., RÉVÉSZ, T., ZALAI, E., & FUCSKÓ, J. (2000). *Integrating environmental taxes on local air pollutants with fiscal reform in Hungary: Simulations with a computable general equilibrium model*. Environment and Development Economics, 537-564.

Parry, I. W., & Bento, A. M. (2000). *Tax Deductions, Environmental Policy, and the "Double Dividend" Hypothesis*. Journal of Environmental Economics and Management, 67-96

Pench, Alberto (2001), "Green Tax Reforms in a Computable Equilibrium Model for Italy", Working Paper, No. 143.

Toke S. Aidt (2010), "Green Taxes: Refunding Rules and Lobbying", Journal of Environmental Economics and Management, Vol. 60.

Williams, R. C. (2003). Health effects and optimal environmental taxes. *Journal of Public Economics*, 323–533

Zhang, J., & Zhang, W. (2013). Will Carbon Tax Yield Employment Double Dividend for China? *International journal of business and social research*, 124–131

